

Eneolit

Eneolithic

Äneolithikum

BRANKOVICE (OKR. VYŠKOV)

„Kyniska“. KŠK, KZP. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

V květnu a červnu 2007 proběhla druhá etapa výzkumu v postupně zastavované průmyslové zóně Z od Brankovic v trati „Kyniska“. V prostoru stavby závodu OPAL byla prozkoumána souvislá plocha o celkové rozloze 0,9 ha, situovaná patrně v jádru polykulturní archeologické lokality, narušené již v roce 2004 při přípravě zóny (Parma 2005). Nově se zde podařilo doložit aktivity ze závěru eneolitu. Téměř uprostřed zkoumané plochy je situován jediný hrob kultury se šňůrovou keramikou (H 825) a na jejím východním okraji pak 5 hrobů kultury zvoncovitých pohárů (806, 821, 824, 828, 830) – v tomto případě jde nepochybně pouze o okraj většího pohřebiště. Hrob KŠK byl vybírán postupně za průběžné dokumentace, přičemž se podařilo v jeho zásypu doložit nejméně jeden, spíše však dva druhotné zásahy. Hroby KZP byly mělké a velmi špatně dochované, pokud bylo vůbec možné určit pohřební ritus, převažuje kostrový. Hrob s žárovým pohřbem byl zjištěn pouze jeden (806). S aktivitami ze závěru eneolitu by snad mohl souviset i jediný zlomek takto datovatelné keramiky ze sídlištního objektu 784.

David Parma

Literatura:

Parma, D. 2005: Brankovice (okr. Vyškov), *Přehled výzkumů* 46 (2004), 277.

Resumé

Brankovice (Bez. Vyškov) „Kyniska“. Schnurkeramik u. Glockenbecherkultur. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, NOVÝ A STARÝ LÍSKOVEC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Dolní rybníčky“ a „Klíny“. MMK (II. stupeň), JoK, JeK. Sídlíště. Záchraný výzkum.

V květnu až říjnu roku 2007 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchraný archeologický výzkum na rozhraní katastrálních území městských částí Bohunice, Nový a Starý Lískovec při první etapě výstavby tzv. Campus Parku, komerčního areálu navazujícího na Univerzitní kampus Masarykovy univerzity. Při této příležitosti bylo v severní polovině dosud volného prostoru mezi ulicemi

Kamenice, Akademická, Jihlavská a Netroufalky odkryto pokračování známého polykulturního sídliště (viz kap. Neolit).

Podstatně méně objektů, omezených navíc výhradně na severní plochu, patřilo eneolitu. Obsazení této části lokality ve II. stupni kultury s moravskou malovanou keramikou a v jordanovské kultuře dokládají jen jednotlivé jámy. Početněji je zastoupena až jevišovická kultura, kdy se osídlení koncentruje do pruhu směřujícího od JZ k SV napříč zkoumanou plochou a vytváří tak spojnici mezi známou částí osady a několika osamocenými jámami z pozdní doby kamenné, zachycenými v loňském roce při rozšiřování středního úseku ulice Kamenice (Přichystal 2007a). Podobně jako v případě starších akcí (Medunová-Benešová, Vitula 1994; Přichystal 2007b, 356; Tichý 1972; Vitula 1993) se jednalo o nepravidelně rozmístěné zásobní a běžné sídlištní jámy, mezi kterými chybí pozůstatky obytných staveb, přestože početné nálezy celých bloků mazanice s otisky prutů a kůlů v jejich výplních existenci takových konstrukcí nasvědčují (obr. 1).

Michal Přichystal

Literatura

Medunová-Benešová, A., Vitula, P. 1994: Siedlung der Jevišovice-Kultur in Brno-Starý Lískovec. *Fontes Archaeologiae Moravicae* 22, Brno.

Přichystal, M. 2007a: Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 355–356.

Přichystal, M. 2007b: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.

Tichý, R. 1972: Neolitické osídlení u Brna – Lískovce (okr. Brno), *Přehled výzkumů* 1971, 34–35.

Vitula, P. 1993: Záchraný výzkum neolitických, eneolitických a halštatských objektů na katastrech Starého a Nového Lískovce (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 1989, 112–113.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice, Nový und Starý Lískovec, Bez. Brno-město). „Dolní rybníčky“ und „Klíny“. Mährische bemalte Keramik (II. Stufe), Jordanówer und Jevišovicer Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 1: Brno-Bohunice, Nový a Starý Lískovec. „Dolní rybníčky“ a „Klíny“. Jevišovická jáma s bloky mazanice. Abb. 1: Brno-Bohunice, Nový und Starý Lískovec. „Dolní rybníčky“ u. „Klíny“. Jevišovicer Grube mit den Hüttenlehmblöcken.

BRNO (K. Ú. ČERNOVICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Široký lis“. KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během budování objektu NCZ PROJEKT BRNO fáze I v průmyslové zóně Černovická terasa byl proveden v r. 2007 v trati Široký lis (parc. č. 2615/29, 2615/31, 2615/32, 2615/113, 2825/1, 2828/3, 2828/98) záchranný archeologický výzkum, který přinesl doklady osídlení z období kultury se zvoncovitými poháry. Prozkoumán byl menší hliník ze kterého pochází soubor keramiky reprezentující mladší období této kultury. Objekt byl zřejmě součástí soudobého sídliště, které bylo již částečně prozkoumáno pracovníky ÚAPP Brno v r. 2002.

Petr Kos

Resumé

Brno (Kataster Černovice, Bez. Brno-město). „Široký lis“. Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

BŘEZINA (OKR. VYŠKOV)

Hradisko Terasa nad Hloučelou. KNP. Hradisko. Zjišťovací výzkum.

Počátkem července 2004 provedli M. Čizmář a M. Šmíd společně se studenty archeologie MU v Brně drobný zjišťovací výzkum na nově objeveném hradisku Terasa nad Hloučelkou, které bylo zbudováno na ostrožně s plochým vrcholem, obtékané říčkou Oklukou na bývalém katastru obce Stínava, okr. Prostějov, dnes v areálu vojenského újezdu Březina, okr. Vyškov. Zjišťovací výzkum, spočívající v řezu vnitřním valem a dvou drobných sondách položených na ploše sídliště prokázal, že poloha byla osídlena na počátku středního eneolitu kulturou nálevkovitých pohárů a ve druhé polovině 2. tisíciletí př. n. l. kulturou lužických popelnicových polí. Současně s tím bylo sídliště prozkoumáno

detektorem kovů. Nálezy kovových předmětů ukázaly, že lokalita byla využívána i ve středověku, a to počínaje 13. stoletím. Tato závazná zjištění si vyžádala potřebu prozkoumat opevnění komplexnějším způsobem. Stalo se tak prostřednictvím řezu, který proťal oba valy a příkop v jižní části jejich průběhu. Výzkumu, realizovanému v měsíci červnu 2007, předcházelo geodetické zaměření celého hradiska.

Řez opevněním (18,5 m × 1,5 m) byl umístěn v JV části sídliště, a sice v místech, kde se zřetelně rýsuje průběh obou valů. Dominantním útvarem odkrytých situací byla destrukce hradby, jejíž zbytky se podařilo identifikovat v tělese vnitřního valu. Před jejím vztyčením bylo skalnaté podloží (mezi 5. až 15. metrem řezu) sníženo do podoby ploché lavice. Na její zadní straně se nacházel palisádový žlab se dvěma řadami na hranu postavených plochých kamenů sloužících k upevnění svislých sloupů zadní stěny hradby. Ve vzdálenosti 2,6 m před palisádou běžela napříč sondou nízká zídka, sestavená ze třech vrstev na sucho kladených kamenů, kterou považujeme za pozůstatky čelní zdi někdejší hradby. Ta byla odkryta i řezem provedeným v roce 2004. V prostoru vnější zdi ani před ní nebyla v šířce řezu žádná křivá jamka. Sníženina mezi vnitřním a vnějším valem, jevící se v terénu jako příkop, však příkop připomínala jen velmi vzdáleně. Nadložní vrstva, od čela hradby až do konce řezu, obsahovala množství větších i menších kamenů. Část z nich lze bezesporu ztotožnit s destrukcí čelní zdi popsané hradby. V místě tzv. druhého valu byl odkryt skalní výchoz bez sebemenších stop terénních úprav.

Nalezený materiál datuje opevnění do mladšího stupně KNP. Kruhový objekt částečně zapuštěný do skalnatého podloží uprostřed JV části sondy poskytl keramiku z rozhraní I. a II. stupně bádenské kultury, což je dosud nejmladší eneolitický materiál z hradiska. Keramika lužických popelnicových polí, sporadicky nacházené ve vyšších úrovních nadložní vrstvy, má naopak značně archaický charakter. V horní části výplně sníženiny mezi valy bylo nalezeno rozptýlené torzo amfory, což svědčí o tom, že v době popelnicových polí již opevnění svoji funkci neplnilo. Nálezy středověké keramiky a železného nože jen potvrdily známou skutečnost, že poloha byla využívána i v tomto období. Za pozornost stojí zřetelně se rýsující pozůstatky mlíře ve východní části sídliště.

Miroslav Šmíd

Resumé

Březina (Bez. Vyškov). Burgwall Terasa nad Hloučelou. Trichterbecherkultur. Feststellungsgrabung.

HRUBČICE (OKR. PROSTĚJOV)

„Hony“. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Dva sídlištní objekty prozkoumané v polní trati „Hony“, k. ú. Hrubčice, můžeme na základě sporadického a nepřiliš výrazného keramického materiálu rámcově datovat do období eneolitu.

Rozsáhlejší zemní práce spojené s výstavbou polních cest ovšem z převážné části nedosahovaly sprašového podloží, čímž se narušení většího počtu archeologických objektů vyloučilo. Na ZM ČR 1:10 000 (mapový list 24-24-14) místo výzkumu určuje bod o souřadnicích 23 mm od Z s.č. a 171 mm od J s.č.

Pavel Fojtík

Resumé

Hrubčice (Bez. Prostějov). „Hony“. Äneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„U obrázku“ (Hulín – Pravčice 1). KŠK. Pohřebiště. Záchranný předstihový výzkum.

Výzkumná sezóna 2007 navázala na výzkum lokality v roce 2006 (Paulus 2007), která je označována jako Hulín-Pravčice 1. Podařilo zde se prozkoumat další 4 hroby KŠK (H 13, H 18–20), takže celkový počet stoupl na 5 (spolu s H 9 z loňského roku). Další kostrový hrob H 17 byl špatně zachován a chyběly i milodary. Proto jeho kulturní zařazení ke KŠK je pouze na základě je blízkosti hrobů této kultury (společně s H 10 z loňského roku).

Pohřby jsou ve skrčené poloze na pravém boku (H 18–20) a na levém (H 13). Trup je otočen na záda. Hlavy jsou orientovány k jihu (H 18–20), k jihovýchodu (H 13). V mužských hrobech se vyskytují kamenné sekeromlaty (H 18, 19 a 20). Dále se objevuje kamenná štípaná industrie (H 17 a H 18) a džbánky (H 20). V jednom ze zkoumaných hrobů se podařilo rozpoznat v rozích hrobové jámy stopy po konstrukci (H 19).

Martin Paulus

Literatura

Paulus M. 2007: Hulín (okr. Kroměříž), *Přehled výzkumů* 48, 362

Resumé

Pravčice (Bez. Kroměříž). „U Obrázku“ (Hulín-Pravčice 1). Schnurkeramik. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. OLOMOUC)

„Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). MMK, KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od dubna do listopadu 2007 proběhla 1. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK 55. Na sídlišti bylo prozkoumáno 1450 objektů LnK, MMK, KZP, věteřovské skupiny, velatické kultury, platěnické kultury, pozdní doby římské i 34 hrobů na pohřebišti ze střední doby hradištní ležícím na svazích mírného návrší východně od Hulína. Na severu svah spadá příkrě do nivy říčky Rusavy

na jihu je svah pozvolný k potoku Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě ZM ČR 1:10 000 (mapový list 25–31–08) v souřadnicích od Z s.č.:J s.č.: 145 : 240, 157 : 201, 160 : 236 mm.

Eneolitické osídlení je spjato se dvěma kulturami – MMK a KZP. Časně eneolitické fáze MMK je charakteristická pro tuto lokalitu výskytem převážně velkých hliníků. V nich bylo nalezeno velké množství keramiky, kamenů a kamenné štípané industrie. V keramice bylo rozpoznáno i několik zlomků plastik (trup, noha) či zomorfní poklička. V zásobní jámě č. 115 byly identifikovány pozůstatky lidského skeletu (korunky stoliček). K hrobu náležel pohárek, který byl nalezen pod převisem. V rámci dvou soujámí LnK a MMK byl rozpoznán keramický materiál KZP.

Marek Kalábek

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž) „Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). Mährische bemalte Keramik u. Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

KOJETÍN (OKR. PŘEROV)

„Masarykovo náměstí“. Sídlištní vrstva. MMK. Záchranný výzkum.

Během záchranného výzkumu při hloubení výkopu nové kanalizace bylo na „Masarykově náměstí“ v Kojetíně zjištěno kulturní souvrství, jehož součástí byla sídlištní vrstva – kontext 0212, která obsahovala archeologický materiál z období eneolitu. Zkoumaná vrstva – kontext 0212 byla zjištěna v komunikaci v úrovni domu č. 58 ve výkopu pro šachtu číslo 3115, v severovýchodní části náměstí. Kontext 0212 tvoří hlinitá, středně ulehlá vrstva tmavě černé barvy, která obsahovala keramické zlomky a zlomky kamenné štípané industrie. Nalezené tři keramické zlomky umožňují datovat tuto sídlištní vrstvu do období kultury lidu s moravskou malovanou keramikou (mladší stupeň). Jiné doklady o lidském osídlení v pravěku na katastrálním území Kojetína nebyly během výzkumu prozatím zjištěny, ale v hloubení kanalizace se bude pokračovat i v roce 2008.

Jakub Vrána

Resumé

Kojetín (Bez. Přerov). Masaryk Platz. Mährische bemalte Keramik. Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

KRALICE NA HANÉ (OKR. PROSTĚJOV)

„Kralický háj“. JoK (Lengyel IVc). Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranným archeologickým výzkumem v prostoru Průmyslové zóny města Prostějova (podrobná charakteristika lokality – viz kap. Neolit) byly zachyceny též doklady osídlení náležejícího kultuře jordanovské. Jedná se

především o sídlištní jámu K 569, jež poskytla, vedle kolekce typických keramických zlomků, též reprezentativní soubor štípané industrie či kostěných a parohových artefaktů.

Pavel Fojtík

Resumé

Kralice na Hané (Bez. Prostějov). „Kralický háj“. Jordanówer Kultur (Lengyel IVc). Siedlung. Rettungsgrabung.

KŘENOVICE (OKR. PŘEROV)

„Vinice“ (Křenovice 2). MMK, JeK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na podzim roku 2006 a následně během jara 2007 byl proveden záchranný archeologický výzkum na lokalitě v trati „Vinice“ (Křenovice 2).

Lokalita se nachází na terénní vlně, která je součástí mírně kopcovité krajiny nad širokým údolím řeky Hané. Kopec je orientovaný směrem S–J, má klínovitý tvar, užší částí směřovanou k S. Nadmořská výška lokality je 220,0 až 232,0 m. Lokalita je identifikována na mapě ZM ČR 1:10 000 (mapový list 24–42–10) těmito koordináty (v mm): 110:271, 122:270, 142:273, 148:272, 148:280, 142:279, 122:278, 111:277 od západní/jižní sekční čáry.

Během výzkumu bylo na lokalitě prozkoumáno 450 objektů z různých období pravěku a rané doby dějinné. Nejstarší objekty pocházejí z období eneolitu a patří kultuře s moravskou malovanou keramikou (MMK). Z období eneolitu se dochovalo také několik objektů jevišovické kultury. Starší dobu bronzovou reprezentuje na lokalitě bohaté věteřovské osídlení a závěr doby bronzové a ranou dobu železnou zastupuje na lokalitě dominující slezskoplatěnické osídlení. Doba hradištní (?) je zde zastoupena třemi zničenými kostrovými hroby. Nejmladší nálezy pak pocházejí z doby 30leté války. Jedná se o střelecké šance a spojovací příkopy, tj. součásti opevnění vojenského tábora.

Eneolitické sídlištní objekty MMK byly rozloženy na východním svahu kopce, v nevelké vzdálenosti od potoka zvaného Syrovátka. Mezi objekty MMK je možno rozlišit především kulové jamky jako pozůstatky nadzemních staveb, dále hluboké jamy – polozemnice pravidelného obdélníkového tvaru, klasické menší zásobní jámy a menší počet dosti rozměrných hliníků. Nadzemní kulové stavby měly pravidelný čtvercový nebo obdélníkový půdorys o rozměrech cca 7 až 9 m délky a šířky. Většina konstrukcí se dochovala jen z části, a proto nelze věrohodně rekonstruovat jak jejich velikost, tak přesnější prostorové rozložení.

V objektech byl nalezen klasický sortiment archeologických artefaktů, jako je keramika, kameny, silicitové úštěpy a zvířecí kosti. Zmínky zasluhuje nález částečně dochovaného keramického antropomorfního torza. Několik objektů kultury jevišovické bylo volně rozptýleno na Z části temene kopce.

Byly to vesměs dost mělké jámy pravidelných oválných tvarů, z nichž byl získán menší soubor keramických nálezů, mezi nimi dobře zachovaný ostře profilovaný džbánek a také drobná zoomorfní plastika (obr. 2).

Arkadiusz Tajer

Resumé

Křenovice (Bez. Přerov). „Vinice“ (Křenovice 2). Mährische bemalte Keramik u. Jevišovicer Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 2: Křenovice-Vinice. Drobná zoomorfní plastika jevišovické kultury. Abb. 2: Křenovice-Vinice. Kleine Tierplastik der Jevišovicer Kultur.

KUNOVICE (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Hluboček“. Eneolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum.

Na paleolitické stanici (Škrdla 2005) byl mezi paleolitickým a neolitickým materiálem (viz kapitoly Paleolit a Neolit) nalezen fragment sekery z blíže neurčeného metabazitu. Artefakt má kolmo zabroušené boky, lehce poškozovaný tyl a břitová část je uražena. Broušenou sekeru lze nejspíše přiřadit k eneolitu.

Terénní průzkum proběhl v rámci projektu GAČR reg. č. 404-05-0305 a příspěvek vznikl s podporou GAČR reg. č. 404-05-H527.

Martin Kuča, Petr Škrdla

Literatura

Škrdla, P. 2005: The Upper Paleolithic of the Middle Course of the Morava River. *Dolnověstonické studie 13*, Brno, AÚ AV ČR.

Resumé

Kunovice (Bez. Uherské Hradiště). „Hluboček“. Äneolithikum. Einzelfund. Oberflächensammlung.

MAŠOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Pšeničné“. KNP (fáze Ia). Sídliště. Záchraný výzkum.

Na podzim roku 2007 pokračovaly intenzivně práce na lokalitě „Pšeničné“ v k. ú. Mašovic. Na parcele p. Svobody ve východní části sledovaného území se podařilo poprvé na lokalitě zachytit osídlení nejstaršího stupně kultury s nálevkovitými poháry. Reprezentují ho dvě velké zásobní jámy 857 a 863. Obě zásobní jámy měly standardní tvar s maximálním průměrem kolem 1,5 a hloubkou v rozmezí 0,8-0,9 m. Jáma 857 poskytla poměrně chudou kolekci keramiky, nicméně poměrně početný soubor štípané industrie a dva drobné korálky, vyrobené z říčních škeblí, což je první takový nálezy svého druhu z této fáze KNP. Druhý objekt (863) poskytl větší soubor keramiky, reprezentovaný především velkou dvouuchou nádobou s plastickou lizénou na okraji, která byla nalezena nade dnem objektu *in situ* (obr. 3). Doplnují ji další fragmenty obdobných nádob a především části drobného baňatého džbánu s uchem s ostře lomeným přechodem mezi hrdlem a plecemi. Soubor z obou objektů doplňuje dnes již klasické soubory KNP z Božic – kolonie Hoja a Kostelce na Hané.

Zdeněk Čížmář

Resumé

Mašovice (Bez. Znojmo). „Pšeničné“. Trichterbecherkultur (Phase Ia). Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 3: Mašovice-Pšeničné. Dvouchá nádoba v jámě 863 (KNP). Abb. 3: Mašovice-Pšeničné. Zweihenkeliges Gefäß in der Grube 863 (Trichterbecherkultur)

MOHELNO (OKR. TŘEBÍČ)

„Kočičák“. KZP. Ojedinelé nálezy. Záchraný výzkum.

V prostoru budoucí vodní nádrže „Kočičák“ severně od obce (viz kapitola Paleolit) se mimo jiné nálezy objevil i materiál z pozdní doby kamenné. Reprezentují jej

jednotlivé štípané artefakty a malé zlomky písčité keramiky. Štípané artefakty jsou zhotoveny z rohovce typu Krumlovský les a vyniká mezi nimi retušovaná šipka s vrubem a srpový kámen. Ze zlomků keramiky je třeba zmínit fragment kolkem zdobeného zvoncovitého poháru. Eneolitické nálezy pocházejí zčásti z objektů z doby římské i slovanské a z černých hlinitých svahových sedimentů. Podle konfigurace terénu a zjištěných nálezů se materiál KZP dostával splachy do erozních rýh na dnes zarovnaném sprašovém svahu a do údolní nivy. K tomu docházelo někdy od konce eneolitu do mladší doby římské (Vokáč 2007).

Milan Vokáč

Literatura

Vokáč, M. 2007: Mohelno – vodní nádrž „Kočičák“. Nálezná zpráva č. 32-07 uložená v MV Jihlava. Jihlava 2007.

Resumé

Mohelno (Bez. Třebíč). „Kočičák“. Glockenbecherkultur. Einzelfunde. Rettungsgrabung.

MOSTKOVICE (OKR. PROSTĚJOV)

„Pod vinohrady“. KNP. Sídliště. Záchraný výzkum.

Počátkem června 2007 byly zahájeny zemní práce spojené s výstavbou rodinného sídla manželů Havlových v poloze Pod vinohrádky na jižním okraji Mostkovic. Přesto, že byla se stavebníkem předjednána dohoda o provedení bezplatného archeologického výzkumu, proběhly terénní úpravy bez přítomnosti archeologa. Při náhodné návštěvě staveniště jsme zjistili, že část plochy určené k výstavbě domu, evidentně s archeologickými objekty, byla odbagrována. Teprve poté došlo k záchranému výzkumu, při kterém byly na východním okraji stavbou dotčené plochy prozkoumány a zdokumentovány 4 archeologické objekty.

Záchraný archeologický výzkum doplnil naše dosavadní poznatky o této nové archeologické lokalitě v tom směru, že přinesl vedle již známého osídlení z doby trvání kultur jordanovské a lužických popelnicových polí doklady o osídlení polohy kulturou nálevkovitých pohárů. Nelze vyloučit, že odkrytý objekt KNP souvisí s eneolitickými nálezy z polohy Na pastvišti, která se nachází západně od místa výzkumu.

Miroslav Šmíd

Resumé

Mostkovice (Bez. Prostějov). „Pod vinohrady“. Trichterbecher Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLDŘIŠOV (OKR. OPAVA)

„Na plšťské cestě“. Sídliště. Záchranný výzkum.

V roce 2007 byla v trati „Na plšťské cestě“ (parc. č. 291/16, 291/17) v k. ú. Oldřišov zjištěna existence několika zahluobených objektů kultury kulovitých amfor (viz kap. Doba římská).

Jindřich Hlas, Tereza Krasnokutská

Resumé

Oldřišov (Bez. Opava). „Na plšťské cestě“. Kugelamphorenkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLŠANY U PROSTĚJOVA (OKR. PROSTĚJOV)

„Zlatniska“. KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Postlineární osídlení plochy odkryté v roce 2007 v poloze „Zlatniska“ u Olšan na Prostějovsku (podrobná charakteristika lokality – viz kap. Neolit) dokládá větší sídlištní objekt, tzv. hliník, jehož výplň poskytla dosti torzovitou ukázkou z hrnčářské produkce pozdně eneolitické kultury zvoncovitých pohárů.

Pavel Fojtík

Resumé

Olšany u Prostějova (Bez. Prostějov). „Zlatniska“. Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

„Na stanech“. KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Podnětem pro výzkum na parcele 2724 (k. ú. Kylešovice), situované v prostoru polní trati „Na stanech“, bylo zahájení výstavby komunikace a inženýrských sítí pro plánovanou výstavbu 57 rodinných domů. Výzkum probíhal v období od května do srpna roku 2007. Zkoumaná lokalita se rozkládá severozápadně od historického jádra obce. Zmíněná poloha je dnes ohraničena na severu železniční tratí Opava-Svobodné Heřmanice, na západě bývalou rybníční hrází (ulice „Na horní hrázi“), na jihu polní cestou vybíhající z ulice Budišovské a na východě zástavbou sdruženou kolem ulic Budišovská, Písecká a U zastávky (S-JTSK souřadnice polygonu v němž se nalézá zkoumaná poloha: 496715.48 1089398.28 256.43; 496689.83 1089554.27 251.63; 496931.21 1089542.27 254.99). Lokalita se nachází na mírném, k jihovýchodu se sklánějícím svahu. Nadmořská výška zkoumaného pravěkého sídliště osciluje kolem 255 m nad mořem. Od severu a severozápadu je tato poloha chráněna výrazným terénním hřbetem, který je tvořen mohutnou sprašovou návějí, na které je situována historická Opava. Geologickým fundamentem zkoumaného území je rovněž eolická pleistocenní spraš a sprašová hlína. V jižních partiích tohoto prostoru je spraš překryta holocenním nivním sedimentem,

ktej je zde uložen v protáhlém koridoru západovýchodní orientace, jehož osou je tzv. Otický příkop. Ten v minulosti napájel oba blízké kylešovické rybníky, mezi kterými je lokalita situována a které dnes již neexistují.

Lokalita byla zkoumána ve dvou samostatných etapách, které na sebe prostorově i časově navazovaly. V průběhu zemních skrývek byly v různých sektorech stavby zaznamenány zahluobené objekty, náležející několika sídlištním z období pravěku až raného středověku. Během první etapy, v jejímž rámci byl řešen prostor hlavní obslužné komunikace o plošném rozsahu cca 1 ha, bylo během záchranného výzkumu zachyceno celkem 312 zahluobených sídlištních objektů. Druhá etapa probíhala v prostoru východně položené kratší samostatné komunikace. Zde bylo zachyceno celkem 140 zahluobených objektů – z nich bylo 98 sídlištních jam a 42 hrobů, obsahujících však pouze sporadicky lidské zuby. Ze zášypů objektů i z lokálně dochované kulturní vrstvy získané movité nálezy dokládají využití tohoto prostoru lidskými populacemi v následujících obdobích: KNP (?), KZP, ÚK, KLPP, mladší doba římská, doba hradištní.

Stopy kultury zvoncovitých pohárů byly na zkoumané lokalitě zaznamenány prostřednictvím nepočtené keramické kolekce a nálezů ŠI, které byly zachyceny v objektech 527 a 538 (hlavní komunikace, 1. etapa). Objekt 527 představovala víceméně pravidelně okrouhlá jáma s mírně šikmými stěnami a rovným dnem. Průměr jejího ústí činil 150 cm, dna 105 cm. Do podloží byl objekt zahluoben 55–60 cm. Druhý z obou objektů měl poněkud složitější půdorysnou dispozici. Nelze zcela ani vyloučit možnost, že se jedná o superpoziční vztah dvou objektů. Vzhledem k tomu, že se uvedený objekt nalézal na hranici stavbou dotčené plochy, byla původně prozkoumána jen jeho západní část. V souvislosti s objevem poměrně zajímavých nálezů bylo následně přistoupeno k průzkumu i zbývající východní části. Celkový půdorys objektu byl nepravidelně oválný, vzdáleně připomínal i nepravidelný čtyřúhelník se zaoblenými rohy. Uvnitř objektu byly zachyceny tři výškové úrovně. Nejhlubší byla centrální část, která byla do podloží zapuštěna 56 cm. Na ní na jižní straně navazovala oválná část zahluobená jen 40 cm. Na straně severní se pak nacházelo plynké, nepravidelně oválné plato o plošné výměře asi 1 m². Jeho dno se nacházelo jen 20 cm v podloží. Na dokumentovaném profilu, který byl orientován SSZ-JJV a který dělil objekt zhruba v poloze jeho úhlopříčky, dosáhla maximální vzdálenost protilehlých stran 310 cm. Zášyp objektu neobsahoval ve svrchní části skoro žádné nálezy – ty se koncentrovaly v centrální části až při jeho dně.

Přesto, že se v obou uvedených případech jedná o poměrně velké objekty, nálezový fond z obou je spíše subtilní. V objektu 527 byla zastoupena pouze keramika. Konkrétně 6 jedinců, z toho pouze 2 zdobenými. V objektu 538 bylo nalezeno asi 50 keramických fragmentů a 11 ks kamenné štípané industrie. V uvedeném keramickém souboru nacházíme vedle sebe jak keramiku s charakteristickou vhloubenou výzdobou, tak i keramiku nezdobenou, užitkovou. Celkový habitus keramiky uvnitř každé z obou skupin je prakticky shodný. Hlavním charakteristickým rysem první skupiny je vedle vhloubené výzdoby tenkostěnný kompaktní střep, jehož povrchová barva výpalu

je cihlově červená, jádro má zbarvení černošedé a povrch je oboustranně kvalitně hladký. Ve skupině druhé pozorujeme keramiku spíše silnostěnnou, keramický střep je rovněž kompaktní, v ostřivu se vedle křemičitého písku uplatňuje v různé míře drcená keramika, ve výpalu převládají spíše světlé odstíny, hovořící pro výpal v oxidační atmosféře. Povrch prakticky všech fragmentů je glazený – v některých případech je kvalitnější povrch uvnitř keramického tvaru, v jiných vně. Střepy se prakticky neotřrají, nebo jen velmi slabě. Přestože u nezdobených atypických střepů nelze zcela vyloučit kontaminaci materiálem jiné kulturní příslušnosti, přikláním se k závěru, že kromě asi 5 střepů (1 × fragment mladořímské proveniencence, 4 × novověká intruze) jde o keramiku KZP. Zdobené keramické zlomky pocházejí nejméně z jednoho poháru a mísy prostého konického tvaru s horizontálně oboustranně zesíleným okrajem. Tu se podařilo kompletně rekonstruovat (obr. 4). Její vnější okraj má průměr 32 cm, vnitřní 28 cm. Průměr podstavy je 10 cm. Výška nádoby činí 8 cm. Keramické těsto je kompaktní, ostřeno středně hrubým materiálem, v němž se vedle křemičitého písku uplatňuje i drcená keramika a mazanice. Povrchová barva výpalu je okrová s nádechem do oranžova. Povrch je oboustranně hladký. Výzdobu svrchní plochy horizontálně rozšířeného okraje tvoří 2 obvodové kolkované linie, mezi kterými obíhá dvojnásobná kolkovaná klikatka. Ta je v pravidelných rozstupech přerušována stejným způsobem vytvořeným „psaníčkovým“ motivem. Na stěně, kousek pod okrajem se na nádobě nalézají jedině zploštělé ucho se dvěma svislými otvory vedle sebe.

Soubor kamenné štípané industrie (obr. 4) obsahuje vedle 7 prostých úštěpů 2 bifaciálně retušované šipky (jednu s konkávní bází, druhou s pravoúhlo), 1 pilkovitý segment a 1 mikročepečku. Surovina je zastoupena jak místním silicitem z glacienních sedimentů, tak i importem z oblasti krakovsko-czenstochowské jury. Skladba nálezů z objektu 538 do značné míry připomíná část pohřební výbavy, obvyklé v regulérních hrobech KZP.

Pavel Stabrava

Resumé

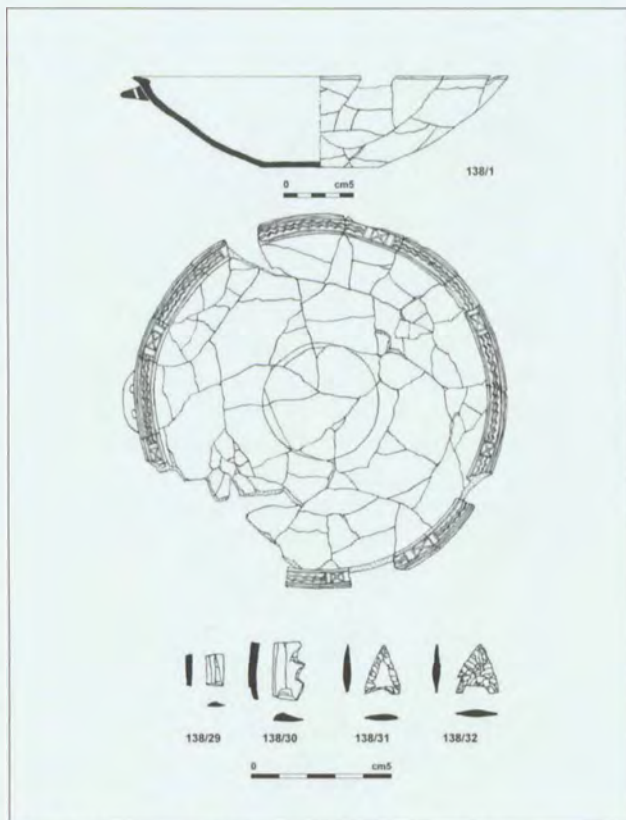
Opava (Kataster Kylešovice, Bez. Opava). „Na stanech“. Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

„Na stanech“. KKA. Sídliště. Záchranný výzkum

V době 1. 8.–26. 9. 2007 probíhal v místě záchranný archeologický průzkum vyvolaný stavebními pracemi spojenými s technickou vybaveností pro rodinné domy Opava-Kylešovice, lokalita Písecká–Budišovská. Výzkum zachytil čtyři jámy, které lze na podkladě keramického materiálu přiřadit kultuře kulovitých amfor.

Jiří Juchelka

Obr. 4: Opava – Kylešovice. Objekt 538 (kultura zvoncovitých pohárů). Abb. 4: Opava, Kataster Kylešovice. Objekt Nu. 538 (Glockenbecherkultur).

Resumé

Opava (Kataster Kylešovice, Bez. Opava) „Na stanech“. Kugelamphorenkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. VÁVROVICE, OKR. OPAVA)

„U palhanecké cesty“. KKA. Sídliště. Záchranný výzkum.

Ve dnech 22. 5. až 3. 8. 2007 proběhla třetí etapa záchranného archeologického výzkumu při výstavbě průmyslové haly firmy Prestar. Plocha výzkumu leží jihovýchodně od příměstské části Vávrovice v těsné blízkosti silnice vedoucí z Opavy-Palhance do Vávrovice. Nachází se na mírném, východně orientovaném svahu v nadmořské výšce 259–261 m a bezprostředně navazuje na plochu prozkoumanou v roce 2002. Lokalizována je na ZM ČR 1:10000 (mapový list 15-32-13) souřadnicemi 462 : 244; 464 : 240; 458 : 231; 453 : 236 mm od Z : J sekční čáry.

Na ploše o rozměrech zhruba 130 × 30 m bylo po skrytí orníční vrstvy a ručním dočištění identifikováno 41 zahloubených archeologických objektů. Z tohoto počtu patřilo 10 sloupových jam k domu D III, které byly prozkoumány a zdokumentovány již v roce 2002. V roce 2007 byly tyto jámy geodeticky zaměřeny. Z nově zjištěných 31 archeologických objektů bylo prozkoumáno 20 sloupových jam, 2 hliníky, 3 zásobní jámy a 4 sídlištní jámy blíže neinterpretovatelné funkce patřící na základě roz-

boru keramického materiálu kultuře kulovitých amfor. Dvě sídlištní jámy byly datovány do střední doby hradištní (viz v kap. Středověk a novověk).

Ve dnech 9. 7. až 4. 9. 2007 proběhl v téže trati další záchranný archeologický výzkum spojený s výstavbou haly firmy Opavská strojní. Jednalo se o pátou etapu výzkumu na této lokalitě, navazující na čtyři předešlé, prováděné v souvislosti s výstavbou výrobních hal firmy Prestar v letech 2001, 2002 (Zezulová, Šedo 2004), 2003 a 2007 (viz výše). Plocha výzkumu leží jihovýchodně od obce Vávrovice v těsné blízkosti silnice vedoucí z Opavy-Palhance do Vávrovice. Nachází se na mírném, východně orientovaném svahu v nadmořské výšce 259–262 m. Severovýchodní okraj zkoumané plochy klesá do inundace řeky Opavy, od které je vzdálen zhruba 500 m. Plocha výzkumu bezprostředně navazuje na plochu prozkoumanou v roce 2001 a je lokalizována na ZM ČR 1 : 10000 (mapový list 15-32-13) souřadnicemi 464 : 234; 465 : 230; 457 : 223; 455 : 228 mm od Z : J sekční čáry.

Na ploše o rozměrech zhruba 100 × 50 m bylo po skrytí orniční vrstvy a ručním dočištění identifikováno a prozkoumáno 161 sloupových jam a 44 zahloubených objektů. Na základě rozboru získaného keramického materiálu můžeme 22 objektů datovat do KKA, 14 objektů do pozdní doby římské (viz kap. Doba římská) a 8 objektů neobsahovalo buď žádný, nebo pouze nedatovatelný materiál. Mezi objekty KKA lze rozlišit 4 zásobní jámy, 8 hlinfků a 10 blíže neinterpretovatelných sídlištních jam.

Jindřich Hlas

Literatura

Zezulová, M., Šedo, O. 2004: Výsledky záchranného archeologického výzkumu ve Vávrovicích, okres Opava, *Badania archeologiczne na Górnym Ślasku i zemiach pogranicznych w latach 2001–2002*, 22–31.

Resumé

Opava (Kataster Vávrovice, Bez. Opava). „U palhanceké cesty“. Kugelamphorenkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

SLATINKY (OKR. PROSTĚJOV)

„Boří“. KNP. Skříňkový hrob. Záchranný výzkum.

V měsíci březnu 2007 proběhlo geodetické zaměření Hradiska u Varhan v poloze Boří na katastru Slatinek, okr. Prostějov, a to v rámci projektu Ministerstva kultury ČR „Pravěká a časně historická hradiska na Moravě III“ (DBO6P01OPP008, řešitel Miloš Čizmář). Při zaměřování lokality autor zprávy zjistil, že v areálu mohylového pohřebiště KNP došlo při svážení vytěženého dřeva k narušení kamenné pravoúhlé konstrukce, a to nedaleko místa, kde byly v 70. letech minulého století uprostřed lesní cesty odkryty 3 skříňkové hroby. Záchranný výzkum byl realizován 10. 4. téhož roku.

Náhodně objevený a zdokumentovaný skříňkový hrob (obr. 5) se nacházel v prostoru mezi mohylami na jižní

Obr. 5: Slatinky-Hradisko u Varhan. Skříňkový hrob (KNP). Abb. 5: Slatinky-Hradisko u Varhan. Steinkistengrab (Trichterbecherkultur)

straně nekropole a potvrdil naši dřívější domněnku, že vedle pohřbů pod mohylami existují v této části pohřebiště i jednotlivé hroby či skupiny hrobů bez mohylových násypů. Tuto možnost ostatně indikovaly již tři zmíněné kamenné skříňky v lesní cestě. Velikost a konstrukce odkryté kamenné skříňky, sestavené z 1,6 m dlouhých slepenkových desek, je nejen v moravském, ale i v celorepublikovém měřítku naprosto ojedinělá. Výbavu hrobu tvořily baalberský džbán s páskovým uchem posazeným těsně pod okrajem a jordanoidní mísa s ven vyhnutým okrajem. Ty umožňují hrob synchronizovat s fází KNP IB2.

Miroslav Šmíd

Resumé

Slatinky (Bez. Prostějov). „Boří“. Trichterbecherkultur. Steinkistengrab. Rettungsgrabung.

SMRŽICE (OKR. PROSTĚJOV)

"Záloleční na stezkách". KZP. Povrchový sběr.

V letech 2006 a 2007 byl na polykulturní lokalitě v trati Záloleční na stezkách (ZM ČR 1 : 10 000, mapový list 24-24-07, vymezené souřadnicemi 1. Z 258 : J 274; 2. Z 302 : J 271; 3. Z 312 : J 249; 4. Z 263 : J 251 mm) situované na terase na pravém břehu říčky Romže proveden povrchový sběr. Po hlubokých orbách byl získán soubor zlomků keramiky datovatelných do kultury zvoncovitých pohárů.

Josef Hebr

Resumé

Smržice (Bez. Prostějov) "Záloleční na stezkách". Glockenbecherkultur. Oberflächensammlung.

SPYTIHNĚV (OKR. ZLÍN)

„Na vrších“. KZP (?). Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Během povrchového sběru v prostoru staroneolitické lokality (viz kap. Neolit) byl nalezen ojedinelý kamenný artefakt nesouvisející s doposud známým osídlením místa. Jedná se o šipku s křídélky zhotovenou z radiolaritu, která byla vyrobena na úštěpu a nebyla plošně retušována (obr. 6). Artefakt lze pravděpodobně přiřadit kultuře zvoncovitých pohárů.

Příspěvek vznikl s podporou projektu GAČR, reg. č. 404-05-H527.

Martin Kuča, Zdeněk Schenk, Petr Škrdla

Obr. 6: Spytihněv. Šipka. Abb. 6: Spytihněv. Pfeilspitze.

Resumé

Spytihněv (Bez. Zlín). „Na vrších.“ Glockenbecherkultur. Einzelfund. Oberflächensammlung.

SUCHOHRDLY (OKR. ZNOJMO)

„Starý Zámek“. MMK (stupeň II), bolerázský stupeň KKK, JeK. Výšinné hradisko. Zjišťovací výzkum.

V rámci zjišťovacího výzkumu výšinné opevněné lokality „Starý Zámek“ u Suchohrdel byly prozkoumány

smíšené kulturní vrstvy uvnitř opevnění a hlinitý povrch destrukce hradby a snos u její paty. Souvrství poskytlo zlomkové doklady keramiky mladšího stupně MMK, významné množství bolerázské fáze KKK a sporadicky i materiál kultury jevišovické. Odkryv bude pokračovat v následující sezóně (viz kap. Doba bronzová).

Resumé

Suchohrdly, Bez. Znojmo „Starý Zámek“. Mährische bemalte Keramik (Stufe II), Boleráz Stufe der Badener Kultur, Jevišovicer Kultur. Höhensiedlung, Probegrabung.

Klára Šabatová

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (K. Ú. MÍKOVICE NAD OLŠAVOU, OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Radovy“ Neolit-eneolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

V trati „Radovy“ na katastru Míkovice byla kromě lichoběžníkové kamenné sekerky a radiolaritové štípané industrie (Kuča, Přichystal, Škrdla 2006) nalezena ještě drobná trapézka ze silicitu severského původu. Datování artefaktu je problematické, rámcově jej můžeme zařadit do průběhu neolitu–eneolitu. Jeho souvislost s ostatními artefakty je problematická, ale pravděpodobná.

Terénní průzkum proběhl v rámci projektu GAČR 404-05-0305 reg. č. a příspěvek vznikl s podporou projektu GAČR reg. č. 404-05-H527.

Martin Kuča

Literatura

Kuča, M., Přichystal, A., Škrdla, P. 2006: Uherské Hradiště (k. ú. Míkovice nad Olšavou, okr. Uherské Hradiště), *Přehled výzkumů* 47, 135.

Resumé

Uherské Hradiště (Kataster Míkovice nad Olšavou, Bez. Uherské Hradiště) „Radovy“. Neolithikum–Äneolithikum. Einzelfund. Oberflächensammlung.

VELATICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Velatický široký“. KNP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během budování přeložky plynovodu pro rodinné domky byl v trati Velatický široký (Padělky, Široké, Zahradky, Kouty; parc. č. 2036/2, 2035/2, 2033/2, 2032/2, 2029/2, 2028/2, 2025/2, 2024/2, 595/94, 2042/0, 395/56) zachycen rýhou jeden zahloubený objekt ze staršího eneolitu. Ze dna objektu pochází střepy z okraje nálevkovitého poháru baalberského stupně KNP.

Petr Kos

Resumé

Velatice (Bez. Brno-venkov). „Velatický široký“. Trichterbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

„Legerní pole“. Eneolit (sídliště), KŠK (pohřebiště). Záchraný výzkum.

Na ploše výzkumu (ZM ČR 1 : 10 000, mapový list 24-42-11, vymezené body v mm: 73 : 368, 86 : 367, 69 : 358 mm, 87 : 357 od Z s. č. ku J s.č.) bylo prozkoumáno přibližně 25 menších sídlištních (kruhových či oválných) objektů. Většinou šlo o zásobní či odpadní jámy s nálezy keramiky, kamenné broušené industrie a mazanice, datované rámcově do neolitu.

Během výzkumu byly odkryty i 2 objekty obdélníkového tvaru s plochým dnem. S ohledem na inventář obou objektů (hlavně obj. 548) se patrně jednalo o hroby KŠK. Kosterní pozůstatky však byly buď stráveny, nebo chyběly úplně. Objekt 548 obsahoval fragmenty několika nádob, mezi nimi i lublaňské misky.

Blanka Mikulková

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov). Legerní pole. Äneolithikum (Siedlung), Schnukeramik (Gräberfeld). Rettungsgrabung.